

költözött, vagyonos örmény családok a helybeli nemesi elit részévé válva a népképviselői rendszerben is érvényesíteni tudták helybeli befolyásukat, tekintélyüket. Nem meglepő ezek után, hogy a bánsági képviselők ezekből az örmény családokból kerültek ki, így a Dániel (8 képviselővel), Karácsonyi (5 képviselővel), Gorove, Pap, Kiss nevek dominálják a névsorokat.

Az erdélyi örménységből 59 család szerzett magyar nemességet, akik közül a dualizmus korában *miniszterelnök* Lukács László (1912-13),

valamint *miniszterek*: br. Dániel Ernő (1895-1899), Gorove István (1867-1871), Lukács Béla 1892-1895), Lukács György (1905-1906), Lukács László (1895-1913), Szilágyi Dezső (1889-1895, éa. erzsébetvárosi Lukács Anna), csejtei Kristóffy József (1905-1906, éa. Csíksomlyói Csiky Gizella).

Országgyűlési képviselők (apai ágon örményi családnévük alapján): *Bocsánczy Adolf*, pojeni *Bogdanovics Vilibard*, szigeti *Buzáth Ferenc*, baraczházi *Cabdebo Ferenc*, erzsébetvárosi *Csiky István*, szamosújvárnémeti *Dániel Béla*, szamosújvárnémeti *Dániel János*, szamosújvárnémeti *Dániel László*, *Márton*, *Pál*, *Tibor* báró, *Fejér Antal*, apanagyfalusi *Gazágó Ferenc*, és *Salamon*, gattájai *Gorove István*, Erzsébetvárosi *Issekutz Győző*, ev-i *Issekutz Marcell*, *Jakabb Bogdán*, *Jakabffy Elemér*, *Ferenc* és *Imre*, somosközi *Jakabffy István*, talpasi *Kabdebo Gergely*, beodrai *Karácsonyi Antal K. Ferenc*, *János*, beodrai *Karácsonyi Aladár* gróf, eleméri és ittebei *Kiss Miklós*, ifj. ittebei *Kiss Miklós*, lompérdi *Korbuly Bogdán*, rétháti *Kövér Gábor*, Gyergyószentmiklósi *Kövér Károly*, id. *László László*, *Lászlóffy Antal*, *Lázár Ernő*, *Menyhért*, *Lengyel Zoltán*, *Lukács Béla*, nemes *Lukács Ignác*, *György*, ifj. nemes *Lukács György*, nemes *Lukács László*, *Sándor*,

terpesti *Markovits Antal*, kisterpesti *Markovits Kálmán*, *Mártonffy Márton*, *Másvilági István*, *Molnár Antal*, noszlopi *Noszlopy Gyula*, szentmiklósi *Nóvák Dániel*, *Pap Géza*, nemes *Patrubány Gergely*, danczkai *Pattanyús-Ábrahám Dezső*, *Sárosi Ferenc*, nemes *Simay Gergely*, *Szongoth Jakab*, *Tutsek Sándor*, *Urmánczy Nándor*, szombatsági *Vertán Endre*, ifj. szombatsági *Vertán Endre*, szombatsági *Vertán Etele*, *Zabulik László*, *Zakariás/Zachariás János*.

Megemlítendő, hogy *Gajzágó Salamon* (1828-1898) országgyűlési képviselő lett többek között a 145 évvel ezelőtti alakult Állami Számvevőszék első és leghosszabb ideig (1870-1892) működő elnöke.

Dr. Jakabffy Elemér (1881-1963) nemzetiségi politikus, közíró, az MTA kültagja, orszgy. képviselő, 1922-ben megindította a *Magyar Kisebbség* c. politikai szemlét, melynek szerkesztője volt a lap megszűntéig, 1942-ig. 1923-tól háromnyelvű testvér folyóiratát is szerkeszti. 1925-től kezdve egy évtizeden át képviselte a romániai magyarságot a nemzeti kisebbségek genfi kongresszusain, 1928-tól Háromszék, Szatmár magyar képviselője a román parlamentben. 1929-ben az Erdélyi Katolikus Akadémia alapító tagja. 1940-44: a M. Népközösség elnöki tanácsának tagja.

Erdély szellemisége szárnyakat adott magyarrá vált örmény eleinknek, amelyre utódaik büszkén emlékeznek meg minden lehetséges alkalommal. Köszönöm, hogy megtisztelték figyelmükkel.

(ifj. *Bertényi Iván*: *Örmény származású politikusok a dualizmus kori Magyarországon / Távól az Ararától Örmény kultúra a Kárpát-medencében* BTM-OSZK 2013 kiállítás kat./ és EÖGY füzetekben megjelent tanulmányok, alapján), (elhangzott 2015 május 16-án, Maroshévízen).

összeállította dr. *Issekutz Sarolta*

Esztergomi kirándulás

Felfedezőútra indultak a XII. kerületi és a hozzájuk csatlakozó örmény származásúak. Esztergomban ugyanis az Árpád-korban sok örmény települt le. Egy részük már a honfoglaláskor érkezett hazánk területére, többen viszont II. Andrást kísérték Esztergomig a keresztes hadjáratból visszatértek.

A kirándulást hosszas kutatómunka előzte meg, e sorok írója ugyanis hónapokon keresztül olvasott el minden, Esztergommal kapcsolatos könyvet, valamint a *Magyarország régészeti topográfiája V.* kötetében szereplő információkat az egykori, a városfalon kívüli Örmény nevű településről. A *Terra Armenorum* határai sajnos nem egészen ismertek, de annyi bizonyos, hogy a Szent Tamás-hegy alatt húzódó Esze Tamás utca környékén terült el. Az említett könyvben szerepel, hogy feltártak ott egy ötvösműhelyt, melynek nagy valószínűség szerint örmény tulajdonosa volt. Az ötvösműhelyben *III. Béla* (1148-1196) korabeli pénzeket is találtak. Ebből arra következtethetünk, hogy a műhely már a *II. Andrással* érkezett örmények letelepedése előtt is működött. A király az egész ország területére szóló vámmentességet biztosított az esztergomi örményeknek, akik a különféle kézműves mesterségeken kívül szőlőműveléssel és főleg kereskedelemmel foglalkoztak. A *Magyarok a Kárpát-medencében* (szerkesztette Glatz Ferenc) című könyvben azt olvashatjuk, hogy „1243. március 31. IV. Béla megújítja az elődei és az ő idejében Esztergomba települt örmények – a tatárjáráskor megsemmisült – oklevélbe foglalt kiváltságait.” Más forrásból (*Esztergom város arculatának terve*,

1983) viszont az derül ki, hogy a terület a tatárjárás idején szinte teljesen elnéptelenedett, megsemmisült. Biztos azonban, hogy 1281. március 1-jén *IV. László* király kolostor építése céljából az Ágoston-rendi szerzeteseknek adományozta az örmények földjének egy részét.

A kirándulók Esztergom nevezetességeit is megtekintették: a városnéző sétát a Széchenyi téren kezdték, s a Várhegyen folytatták. Nagy élményt jelentett számukra a királyi palota bejárása, ahol közel egy éve a várkáporna és *Vitéz János* studioloja is megtekinthető. Mindkettőnek különleges freskótöredékei, illetve freskói vannak. A király magánkápolnájában az oroszánok töredékeit, a studioloiban pedig *Botticelli* falképeit láthatják az érdeklődők.

Mivel Párkány könnyen megközelíthető, a népes csapat ott is eltöltött egy órát, s a hídról is megtekintette a Várhegyet.

A (s)örménytúra sok információval, élménnyel gazdagította a résztvevőket, s nagyon jó hangulatban telt el. HA

Helyesbítések

A füzetek május – júniusi szám 30. oldalán Sinka Sára és Dániel fotója alól lemaradt: a fotós neve: *Kabdebo János*. Elnézést kérünk az érintettől.

A 31. oldalon *Kereszteskövet állítottak Budapesten az örmény mártírok emlékére* c. Magyar Kurírtól átvett cikkben a 32. oldal bal felső sorából kimaradt a kereszteskő koszorúzásában résztvevők közül a hegyvidéki örmény önkormányzat feltüntetése.